

Araştırma Makalesi

İlkokul Öğrencileri Nasıl Bir Öğretmen İstiyor?¹

What Kind of Teachers Does Primary School Students Want?

Mustafa TAHİROĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD

mtahiroglu@nevsehir.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8862-3234>

Makale Gönderme Tarihi	Revizyon Tarihi	Kabul Tarihi
17.07.2019	22.09.2019	12.12.2019

Öz

Bu çalışmada, ilkokul öğrencilerinin nasıl bir öğretmen modeli istediklerinin, öğretmenden nasıl tutum, tavır, davranışlar beklediklerinin ve istemedikleri öğretmen tutum, tavır, davranışlarının neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Veriler, 177 ilkokul öğrencisinden yarı yapılandırılmış açık uçlu sorularla, yazılı ve sözlü olarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak: 1) İlkokul öğrencilerinin en çok istedikleri öğretmen modeli; “samimi/içten, şefkatli, ilgili vb. davranması, güler yüzlü olması, mutlu ve neşeli, öğrenciyi seven, esprili ve eğlenceli, başarıyı görebilen, öğrenciyle ders dışı zamanlarda da vakit geçiren, dersleri çeşitlendiren, dersi seviyeye göre ve yeterli düzeyde işleyebilen, anlayışlı, tarafsız ve adil...” öğretmen modelidir. 2) Öğrenciler, istemedikleri öğretmen tutum, tavır ve davranışlarını ise “sinirli ve sert davranan, asık suratlı, ilgisiz, ceza veren, sorumsuz, adil ve eşit davranmayan, hakaret eden, aşağılayan, bağırarak ve azarlayan, küçümseyen, şiddet uygulayan, tehdit eden, kaba ve nezaketsiz davranan, anlayışsız, hoşgörüsüz, sıkıcı, teneffüse çıkarmayan, yeterince rehberlik yapmayan, dersleri tek düze işleyen, söz hakkı vermeyen...” şeklinde ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, öğrenci, öğretmen, beklenti, davranış.

Abstract

In this study, it is aimed to determine what kind of teacher elementary school students want. Data were collected from 177 primary school students by using semi-structured open-ended questions, both written and verbal. The collected data were analyzed using descriptive and content analysis techniques. As a result of the study: 1) The teacher model that most desired by primary school students is; “sincere, friendly, jocund, caring, compassionate, affectionate, merciful, happy, humorous, impartial, fair, tolerant, considerate, success seeing (appreciating, rewarding, etc.), and the ones who teach the lesson on time and adequately by using various teaching methods and activities (role playing, using music, paint activities etc.), and who spend time with student...” 2) The most unwanted teacher attitude and behaviors stated by the students were; “angry, grumpy, indifferent, punishing, irresponsible, unfair, unhappy, shouting, using violent, threatening, condescending, intolerant, boring, insulting, rude, and the ones who guide the students adequately, and teach the lessons in a monotonous way, and giving much homework...”

Key Words: Primary school, student, teacher, expectation, behavior.

¹ Bu araştırma, “International Congress of Eurasian Social Sciences (18-21 Nisan 2019, Muğla)”de sözlü bildirisi olarak sunulmuştur.

Önerilen Atıf/Suggested Citation

Tahiroğlu, M. 2019, İlkokul Öğrencileri Nasıl Bir Öğretmen İstiyor?, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1916-1936

Giriş

İlkokulda, öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişki ve iletişimin öğrencilerin başarıları ve gelişimleri üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğu savunulmaktadır. Örneğin, Yörükoğlu'na (2010) göre “İlkokul yıllarında öğretimde en can alıcı etken, ne öğretim araçları ne de izlenen yöntemlerdir. En önemli etken öğretmenin kendisidir! Başka bir deyişle, kişiliği ve çocuklarla kuracağı güven ve sevgiye dayalı ilişkidir. Bu olmadan başarılı öğretim olanaksızdır... Çünkü çocuk öğretmenin öğrettiklerinden çok, kişiliğine duyarlık gösterir. Onunla özdeşim yapar. Doğal merakı yanında, öğrenimini kamçılayan, hızlandıran, itici güç öğretmenden kaynak alır. Öğretmen ile öğrenci arasındaki olumsuz ilişki, çocuğun öğrenme istek ve çabasını köreltir (s. 80).” Bu bağlamda, eğitim ve öğretim sürecinin başarısının, temelde sistemi işletip uygulayacak olan öğretmenlerin kişilik, tutum, davranış ve nitelikleri ile yakından ilişkili olduğunu söylemek mümkündür (Şahin, 2011, s. 240-241).

Görüldüğü üzere, ilkokulda, eğitim öğretim süreçlerinde öğretmenin tutum, tavır, davranışlarının ve öğrencileri ile kurduğu iletişimin, öğretim araçlarından ve izlenen yöntemlerden daha etkili olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, öğretmenle öğrenci arasındaki ilişki, aslında öğrenme, öğretme ve eğitim süreçlerinin temelini oluşturmaktadır. Çünkü öğretmen, bilgi, model, strateji, yöntem, teknik ve benzerlerini becerileriyle, deneyimleri ve yetenekleriyle birleştirerek öğrencileri eğitmeye çalışırken bu süreçte aslında onları; tutum, tavır ve davranışları ile daha çok etkilemektedirler. Özellikle ilkokul çağlarında, öğretmenin her davranışının öğrenciler tarafından sorgusuz doğru kabul edildiği düşünüldüğünde samimi, anlayışlı ve sabırlı öğretmenlerin öğrenciyi olumlu düşünmeye; aksi davranışlarının ise olumsuz düşünceye ve davranışlara yönlendirdiği söylenebilir. Bu yüzden sağlıklı bir eğitim öğretim atmosferinin oluşması için öncelikle öğretmenin öğrencileriyle iyi bir ilişkisinin ve iletişiminin olması gerekmektedir (Güçlü, 2000; Uslu, 2002; Yörükoğlu, 2010; Bee ve Boyd, 2009; Senemoğlu, 2011).

Yukarıda da belirtildiği gibi okullarda öğretmen ve öğrenci arasındaki ilişkiler aslında eğitim-öğretim süreçleri için çok önemli bir yere sahiptir. Bu süreçte, öğretmenle öğrenci arasındaki iyi ilişkiler olumlu; kötü ilişkiler ise olumsuz bir öğrenme atmosferine dönüşür ve eğitim-öğretimin amaçlarına ulaşamaz (Ergün ve Duman, 1998, s. 45). Çünkü “Öğrenme atmosferi, sınıfta hissedilen duyguyu ifade eder. Eğer sınıfta düzensiz, soğuk, sevimsiz ve tehdit edici bir duygu atmosferleri varsa öğrenme güçleşir ve kaygı artar. Bu tür ortamlar özellikle ilkokul öğrencilerinin okullarından, öğretmenlerinden ve de sınıflarından soğumalarına neden olur.” (Ceylan, 2007, s.36 - 37). Ayrıca olumsuz öğretmen davranışlarının sebep olduğu böyle bir atmosferde öğrenciler: Korku, not almak için çalışma, otoriteye itaat/itaatsizlik, dersten soğuma, okuldan ve öğretmen soğuma, isyan etme, başka şeylerle ilgilenme, derslere katılmama, dağınık ilgi, isteksizlik, ödev yapmama veya özentisiz yapma, çekingen olma, okula gelmeme, başka şeylere yönelme, istenmeyen davranışları sürdürme, dersleri ve okulu sevmeme, kopya çekme, pasif veya saldırgan olma, vb. pek çok olumsuz tutum ve davranış içinde olabilirler (MEB, 2015). Bu yüzden, eğer okullar gelecek kuşakları başarılı bir şekilde yetiştirmede büyük bir rol oynamak istiyorsa, özellikle öğrencilerin gelişmesine yardımcı olmak için her türlü önlemi almalıdır. Bunun için de öncelikle iyi bir öğrenme ortamının (atmosferinin) oluşturulması gerekir (Hannah, 2013, s. 1).

İyi bir öğrenme atmosferi ise; “sıcak, destekleyici, sevecen, cesaret verici, yardım edici ve memnun edicidir.” (Şendur, 1999, s.15). Böyle bir atmosfer; öğrencilerin birbirleriyle etkileşimini sağlarken aynı zamanda çalışma ve öğrenme istekleri ile performanslarını da yükseltir. Öğrencinin kendisini rahat ve güvende hissetmesini sağlayarak; üretici çalışmaları cesaretlendirir, özgüveni destekler, derse olan ilgiyi artırır, motive olmayı kolaylaştırır, başarı tutumunu artırır, olumlu sosyal davranışları geliştirir, eğlence duygusunu yükseltir vb. pek çok olumlu davranış destekler (Şendur, 1999, s. 15; Künkül, 2008, s. 22; Sarı, 2012, s. 113; Güzel, 2017, s. 210; Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018, s. 3-9). Ancak iyi bir sınıf atmosferi kendiliğinden oluşmaz. Özellikle öğretmenin, öğrencileri ile kurduğu etkileşimin düzeyi ve niteliği ile şekillenir. Araştırmalara göre öğretmenin samimi, güven verici pozitif tutum, tavır, davranışlarının ve diğer olumlu ilişkilerin hâkim olduğu sınıflarda öğrenci başarısında artış, okula devamsızlıklarda ve problemli davranışlarda azalma, okula bağlılık düzeyinde yükselme vb. olumlu etkiler gözlemlenmiştir (Gülbahar, 2016, s. 268; Hannah, 2013, s. 1; Kohen, 2006, s. 13-18). Örneğin

Şahan (2008) tarafından yapılan bir çalışmada, öğretmen öğrenci arasındaki olumlu ilişkinin, sadece öğrencinin akademik başarısını artırmakla sınırlı kalmadığı aynı zamanda benlik algısının ve okul tutumunun da yükselmesini sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (s. iv). “Finlandiya İlk Adımları” adlı bir araştırmada da “Öğretmenin oluşturduğu olumlu atmosferin çocukların öğrenme motivasyonunu güvence altına aldığı ve arttırdığı; öğretmen ile öğrenci arasındaki nitelikli etkileşimin, öğrenme çıktıları için eğitim materyalleri ve sınıf boyutları gibi yapısal faktörlerden daha önemli olduğu belirlenmiştir.” (Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018, s. 3). Bu yüzden bir öğrenme atmosferinin niteliği, öğrenci ve öğretmen arasındaki etkileşimin düzeyiyle doğrudan ilişkilidir ve bu ilişki öğrenme atmosferini etkileyen en önemli değişkendir (Akınoğlu, 2004’den akt. Gülbahar ve Ekici, 2018, s. 74).

Literatürde öğretmen tutum, tavır ve davranışlarına yönelik yapılan çalışmalara göre öğretmenin; sevgi dolu, güler yüzlü, sabırlı, anlayışlı, tutarlı, şefkatli, yakın davranan, ilgili (Ercan, 2000; Sezer, 2018), saygılı, esprili (Ceylan, 2007), hoşgörülü, güvenilir, dürüst, tarafsız, adil (Güzel, 2017), hazırlıklı/planlı, arzulu, coşkulu, cesaretlendirici, destekleyici (Sürücü ve Ünal, 2018), çalışkan ve üretici olması (Şahin, 2011); dersleri iyi planlaması, eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmesi, süreci çeşitlendirmesi vb. tutum, tavır ve davranışlarının öğrencilerin ilgilerini ve isteklerini artırarak başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Hannah, 2013; Sürücü ve Ünal, 2018; Sezer, 2018; Aydın, Kara ve Günbey, 2019). Çünkü Özdemir (2004) ve Külahoğlu’na (2005) göre sınıfta, olumlu, neşeli ve mutlu öğretmenin öğrencileri de genellikle olumlu, neşeli ve mutlu olma eğilimindedirler. Bu bağlamda öğrenci, öğretmeni sevdiğinde, saygı duyduğunda ve dersinde mutlu olduğunda da öğrenmek istemediği bir derse veya konuya bile ilgi göstererek öğrenmeye heveslenmektedir (Akt. Aydın, Kara ve Günbey, 2019, s. 72). Başka bir deyişle, öğrenciler sevdikleri, değer verdikleri ve güven duydukları öğretmenlerin derslerine daha çok çalışmakta; o dersteki öğrenmeye ve başarıya daha istekli olmaktadır (Nodding, 1992 ve Lee, 2007’den akt. Kaban, 2019, s. 89). Bu yüzden de özellikle ilkökul yıllarında, güven duydukları, mutlu oldukları ve sevdikleri bir öğretmenin dersinde, sosyal ve akademik açıdan daha başarılı olmaktadır (Sezer, 2018, s. 543-544). Öte yandan “Sınıf öğretmeni sadece sınıf içindeki etkinlikler ile sınırlı kalmaz, çocuğun sınıf dışında yaşadığı her süreçte ve hayatta tıpkı bir kılavuz gibi aklında, beyninde ve davranışlarındaki yerini alır.” (Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018, s. 2). Yani, öğretmenlerin tutum, tavır ve davranışları öğrencilerin tutum, tavır ve davranışlarına yansyarak onların sosyal gelişimlerini, kişiliğini ve kimlik gelişimlerini de etkilemektedir (Saritaş, 2005; Gençtanırım, Torunoğlu ve Köroğlu, 2014; Sezer, 2018). Bu durum, özellikle öğretmen tutum, tavır ve davranışlarının sınıfın sınırlarını aşarak öğrencinin tüm yaşamını etkileyeceğini göstermektedir (Uluğ, Özden ve Eryılmaz, 2011, s. 742). Bu açıklamalar özellikle, ilkökul öğrencilerinin sosyal gelişimlerinde, kişilik gelişimlerinde ve akademik başarılarında öğretmenleriyle yaşadıkları etkileşimin çok önemli bir etken olduğunu göstererek, başarılı ve iyi bir öğretmen olmak için bilişsel yeterliliklerin yanında olumlu duygusal davranış özelliklerine de sahip olunması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu yüzden, bir ilkökul öğretmenin başarılı olması için öncelikle, öğrencilerine karşı olumlu tutum ve tavırlarla yaklaşması oldukça önemlidir.

Lewis ve Riley (2009), iyi ve başarılı öğretmenlerin özelliklerini şu şekilde açıklanmaktadır (Akt. Güzel, 2017, s. 210):

Öğrencilerle iyi ilişkiler kurmak, sınıftaki eğitici ortamı hazırlamak ve sürdürmek, etkili kararlar almak, kararları kırııcı olmadan diğer insanlara iletebilmek, daima öğrencileri ve eğitimi düşünmek gibi hususlardır. İyi ve nitelikli bir öğretmen dinamik, neşeli, mutlu ve kendine güvenlidir. Katı disiplin kurallarıyla öğrenci üzerinde otorite kurarak ceza ve korkutma ile eğitim-öğretim yapmak sevilen öğretmenin niteliklerinden değildir. Öğretmenler yargılayıcı olmayan bir tavırla öğrencileri dinlediklerinde, öğrenciler karmaşık ve korkutucu olan duygu ve düşüncelerini gözden geçirmeye ve net bir tutum sergilemeye çaba gösterirler. Öğretmenler tarafından yapılan olumsuz eleştiriler ve uyarılar ise genellikle öğrencilerin kendilerini rahatsız hissetmelerine ve sonuçta da okuldan nefretlerine neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, öğrencilerde gözlenen

sorunların ve istenmeyen davranışların sebeplerinden birinin de öğretmenlerin öğrenciye yönelik olumsuz davranışlarının olduğu söylenebilir.

Alan yazında, öğretmenlerin öğrencilerine karşı sergilediği olumsuz tutum, tavır ve davranışların onlar üzerinde pek çok etkilerinin olduğu tespit edilmiştir. Özellikle, son zamanlarda yapılan bazı araştırmalar (Semlak ve Pearson, 2008; Baloğlu, 2009; Gençtanırım, Torunoğlu ve Köroğlu, 2014; Ünal ve Görsel, 2015; MEB, 2015; Özer ve Bozanoğlu, 2016; Güzel, 2017; Villamor, 2017; Sürücü ve Ünal, 2018; Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018; Sezer, 2018; Aydın, Kara ve Günbey, 2019) incelendiğinde; ön yargılı, sert, kaba, sinirli, agrasif, kızgın, katı, soğuk, huysuz, alaycı, adaletsiz, kibirli, hoşgörüsüz, tutarsız, aşağılayıcı, küçümseyici, ilgisiz, kırıcı, nezaketsiz, saygısız, sorumsuz, baskıcı; itip kakma, şiddet uygulama, kin duyma, ceza verme, hakaret etme, görmezden gelme, azarlama, sürekli olarak eleştirme, dalga geçme, lakap takma, sözünde durmama, objektif değerlendirme yapmama, not kırma, ayrımcılık yapma, sık sık kızma, tehdit etme, bağırma, dinlememe, iletişimde bulunmama, ciddiye almama, adil ve eşit davranmama; yetersizlik, düzensizlik, beceriksizlik... gibi tutum, tavır ve davranışların öğrencilerin sevmedikleri ve istemedikleri olumsuz öğretmen tutum, tavır ve davranışları olarak belirtildiği görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan bazı çalışmaların (Şahan, 2008; Altınkurt, 2008; Uluğ, Özden ve Eryılmaz, 2011; MEB, 2015; Özer ve Bozanoğlu, 2016; Güzel, 2017; Villamor, 2017; Sürücü ve Ünal, 2018; Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal 2018; Sezer, 2018; Marroquin, 2018; Aydın, Kara ve Günbey, 2019; Kaban, 2019) bulgularında, bu istenmeyen olumsuz öğretmen tutum, tavır ve davranışlarının öğrencilerin: Başarı düzeylerini azalttığı, katılımcılığı ve girişimciliği düşürdüğü, devamsızlığı artırdığı; derse ilgi duymama, dinlememe, sevmeme, motivasyonsuzluk gibi etkilerinin olduğu; okuldan ve öğretmenden soğumaya, uzaklaşmaya veya nefret etmeye sebep olduğu; öğrencilerde disiplinsiz, saygısız, saldırgan, asabi vb. davranışları artırdığı; öğrencilerin özgüven kaybı, umutsuzluk, mutsuzluk, çaresizlik, korku, stres, kaygı, pişmanlık, nefret, üzüntü, kin, utanma, aşağılanma duygusu yaşayarak akademik, sosyal ve kişilik gelişimlerinin olumsuz yönde etkilendiği vurgulanmaktadır.

Özellikle ilkökul yıllarında öğretmenin, öğrencinin başarısı, özgüveni, kişilik ve sosyal gelişimi üzerindeki etkileri düşünüldüğünde; öğrencilerin de öğretmenlerinden bekledikleri tutum, tavır, davranış ve diğer her türlü iletişimin önemi görmezden gelinemez. Ancak bu tutum, tavır, davranış ve iletişimin günümüz koşullarında hangi boyutlarda olması gerektiği de ayrı bir tartışma konusudur. Çünkü günümüz çocukları eskiye göre daha farklı koşullarda yetişmektedirler. Örneğin filmler, diziler, çeşitli televizyon programları, sosyal medya vb. pek çok faktör çocukların duyuşsal gelişimlerini, kişilik özelliklerini, ilgilerini, beklentilerini ve tutumlarını da etkilemektedir. Bu yüzden beklentileri, ilgileri, istekleri, ihtiyaçları, amaçları vb. eskiye göre farklılıklar gösterebilmektedir. Bu bağlamda, günümüz ilkökul öğrencilerinin öğretmenlerden beklentilerinin göz önünde bulundurulması, sağlıklı bir eğitim öğretim süreci için önem arz etmektedir.

Amaç

Bu çalışmada, ilkökul öğrencilerinin nasıl bir öğretmen modeli istediklerinin, öğretmenlerinden nasıl tutum, tavır, davranışlar beklediklerinin ve istemedikleri öğretmen tutum, tavır, davranışlarının neler olduğunu belirlemesi amaçlanmıştır.

Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır.

1. İlkokul öğrencileri, nasıl bir öğretmen modeli istemektedirler?
2. İlkokul öğrencilerinin, öğretmenlerinden bekledikleri tutum, tavır ve davranışlar nelerdir?
3. İlkokul öğrencilerinin, istemedikleri öğretmen tutum, tavır ve davranışlar nelerdir?

Yöntem

Çalışmanın deseni

Bu çalışma da tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama sürecinde ise nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışma grubu

Çalışmada, katılımcı seçimi için amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Örnekleme, Nevşehir ilinde (5 ilkokul) 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 177 ilkokul öğrencisinden oluşmaktadır. Bu öğrenciler, farklı farklı (kasaba ve şehir merkezi) okullardan rastgele ve gönüllük esasına göre seçilmiştir. Görüşme yapılan öğrencilerin isimlerinin kullanılması yerine kodlama yapılmıştır. Kodlamada öncelikle öğrencilerden toplanan veriler sıralanmış ve bu sıralamaya göre “katılımcı-1, katılımcı-2...” şeklinde sıralanmıştır. Daha sonra “K1, K2, K3...” şeklinde kodlanmış ve çalışmada bu şekliyle kullanılmıştır.

Veri toplama aracı

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme soruları ilkokul öğrencilerinin seviyelerine uygun olarak yarı yapılandırılmış, açık uçlu soru ve sondalardan (*öğrenciyi mutlu veya mutsuz eden, başarıyı etkileyen, okula ve derse ilgiyi artıran, okuldan veya dersten soğumaya etki eden vb. öğretmen tutum tavır ve davranışlarını tespit etmeye yönelik sondalar*) oluşmaktadır. Görüşme formunu hazırlama sürecinde; ilgili literatür taranmış, elde edilen bilgiler ışığında açık uçlu sorular hazırlanmış, iç geçerlilik için alan uzmanı üç kişinin görüşü ve örneklem teyidi alınmıştır. Kapsam geçerliliği için uzman görüşü alınan form, Türkçe öğretimi, Sınıf Eğitimi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda düzenlenerek üç öğrenciye (ilkokul 2, 3 ve 4. sınıf öğrencisi) ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamadan sonra anlaşılmayan sorular yeniden düzenlenerek ve ek sondalar oluşturularak görüşme formuna son şekli verilmiştir.

Veri toplama süreci

Görüşme formu araştırmacı tarafından örnekleme yer alan öğrencilere yazılı olarak ve görüşme şeklinde uygulanmıştır (Bunun sebebi: Alt sınıflardaki öğrencilerin duygularını yazılı olarak tam ifade edemeyebilecekleri ve sondalarla bu çocuklardan daha güvenilir ve geçerli veriler elde etmek düşüncesidir). Görüşmeler birebir ve bazı öğrencilerle öğretmen, bazı öğrencilerle de veli eşliğinde yapılmıştır. Bu süreçte öğrencilerle konuşularak onların düşüncelerini özgürce ifade etmeleri için cesaretlendirilmiştir. Görüşme verileri ses kayıt cihazı ile toplanmıştır. Diğer veriler ise yazılı olarak toplanmıştır. Görüşme sorularını yazılı olarak cevaplaması istenen öğrencilere kimliklerinin gizli tutulacağı güvencesi verilerek düşüncelerini özgürce ifade etmelerine katkı sağlanmaya çalışılmıştır (Yazılı görüşme soruları, araştırmacının da hazır bulunduğu bir ortamda cevaplandırılmıştır).

Verilerin analizi

İlkokulda öğretmen tavır ve davranışlarını ve bu davranışları ile ilgili öğrenci görüşlerinin çözümlenmesinde içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Bu süreçte öğrencilerin belirttikleri öğretmen tavır ve davranışlarına ilişkin ifadeler kodlanmış ve alt temalar belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından belirlenen bu kodlar ve temalar **bir Türkçe öğretmeni tarafından toplanan verilerin dökümleri ile karşılaştırılmıştır. Türkçe öğretmeni ile görüş birliğine varılan kodlamaların kodlama anahtarında kalmasına karar verilmiş, görüş ayrılığı olan veya kararsız kalan kodlamalar ise üzerinde tartışılarak yeniden düzenlenmiş ve kodlama anahtarına son şekli verilmiştir. Daha sonra oluşturulan kodlamaların frekansları belirlenmiştir. Bu frekanslara göre bazı beklentilerin bireysel olduğu (sadece bir kişinin beklentisi olduğu için bireysel beklentiler başlığı altında verilmiştir) tespit edilmiş; bazı beklentilerin ise birden fazla kişinin beklentisi olduğu tespit edilmiştir. Durum böyle olunca elde edilen veriler “genel beklentiler” ve “bireysel beklentiler” şeklinde sunulmuştur. Ayrıca katılımcıların görüşlerinden de bire bir alıntılar yapılarak sunulmuştur.**

Bulgular

Bu bölümle çalışma grubundaki öğrencilerin formlarının ve görüşme verilerinin analizinden elde edilen bulgular ve bu bulgulara ait yorumlar yer almaktadır.

Tablo 1. Öğrencilerin öğretmenlerden bekledikleri olumlu tutum, tavır ve davranışlar

Öğrencilerin öğretmenlerden bekledikleri genel tavır ve davranışlar		f
Olumlu hâl ve tavır sergileyen	Güler yüzlü	56
	İyi kalpli	28
	Mutlu/neşeli	22
	Güzel, sempatik ve sevimli olsun	20
	Sakin	16
	Canlı (hareketli, enerjik)	13
	Güzel giyinen/bakımlı	4
	Yardımsever	3
	Düzenli	2
	Dürüst	2
Öğrenciye olumlu ve iyi davranan	İyi (Samimi, cana yakın, şefkatli vb.) davranan	118
	Sevecen (öğrenciyi seven)	59
	Eğlenceli (espriler yapan, güldüren)	53
	Anlayışlı	28
	Adil (Tarafsız olan ve eşit)	26
	Nazik/nezaketli/kibar olan	24
	Saygılı	14
	Hoşgörülü	13
	Hediye veren	9
	Saçını, başını okşayan	6
	Öğrenciye değer veren	5
	Arkadaş gibi	5
	Öğrencisiyle gurur duyan	4
	Tatlı dilli	3
	Affedici	2
Derslere yönelik beklentiler		f
Dersi çeşitlendiren (Çeşitli etkinliklerle ders işleyen)	Etkinlikler yaptıran (türü belirtilmemiş)	39
	Oyunlar oynatan (dersi oyunla işleyen)	29
	Resim ve boyama yaptıran	11
	Müzikli etkinlikler yaptıran	7
	Film izleten (video kayıtları ile ders işleyen)	5

	Kitap okuyan	5
	Farklı ortamlarda da ders işleyen (bahçe vb.)	3
	Rol oynayarak ders işleyen	3
Öğrenciye moral veren ve motive eden (başarıyı gören, ödüllendiren, öven, takdir ve tebrik eden, teşvik eden, moral veren, teselli eden),	Başarıyı takdir eden, tebrik eden	52
	Öğrenciyi öven	21
	Moral veren/teşvik eden	18
	Teselli veren	17
	Başarıyı ödüllendiren	11
	Öğrencinin yaptıklarını önemseyen	8
Dersi seviyeye göre yeterli düzeyde, etkili, açık, anlaşılır şekilde anlatan ve öğrenci merkezli işleyen; öğrenmeyi takip eden, değerlendiren ve rehberlik eden	İyi/etkili ders anlatan (ses tonu, telaffuzu vb.)	31
	Beden eğitimi dersinde başka ders işlemeyen	15
	Derste zorlanan öğrencilere yardımcı olan	13
	Öğrencilere (eşit) söz hakkı veren	13
	Çok ödev vermeyen	12
	Test çözdüren	12
	Konuyu adım adım anlatan	9
	Konuyu öğrenci anlayana kadar işleyen	7
	Verdiği ödevleri kontrol eden	3
Ders dışı zamanlarda ilgi gösteren, vakit geçiren	İlgi gösteren/yakın davranan	43
	Oyun oynayan vb. etkinlikler yapan	27
	Sohbet eden vb.	23
	Koruyan, kollayan	4
Öğrencilerin öğretmenden bireysel beklenti ve istekleri		f
	Özel sorunlarımızla ilgilensin	1
	Anne sıcaklığında davransın	1
	Nasıl başarılı olabileceğimi anlatsın	1
	Her isteğimi yerine getirsin	1
	Biraz sabırlı olsun	1
	Lavaboya gitmek için izin versin	1
	Yediklerini paylaşsın	1
	Derse katılımı sağlayan...	1
	Beni mutlu etsin	1
	Hiç ödev vermeyen...	1
	Sınıfta yapılacak etkinlikleri oylamaya sunsun	1
	Yeni oyunlar öğretsin	1
	Notumu sınıfta açıklamasın	1

Beni zeki biri yapmasını isterim	1
Anlayacağım şeyler anlatsın	1
Çizgi film izletsin	1
Yavaş olunca kızmasın	1
Bize şarkı söylesin	1
Nöbetçiyken aralarda gezsin	1
Düşünceli olsun	1
Düğmemi takan, saçımı yapan...	1
Derslerin yarısında beden eğitimi yapsın	1
Derste sınıf gürültülü olmasın	1
Çocuğu gibi davransın	1
Sözümü kesmeyen...	1
Yanıma otursun	1
Bana sarılsın	1
Ödevleri yapamadığımda kızmasın/ bir şans daha versin	1
Bana küsmesin	1
Biz etkinlik yaparken konuşmasın	1
Beni en öne oturtsun	1
Söylediklerini kendisi de yapan...	1
Bayan öğretmen olsun	1
Masal, fıkra, hikaye... anlatsın	1
Yüksek not veren (her zaman 100 versin)	1
Yanlış cevaplara olumsuz tavırla yaklaşmasın	1
Konuyu anlamayınca çok zorlamasın	1

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin öğretmenden bekledikleri olumlu tutum, tavır ve davranışları genel olarak: “*Samimi/içten, cana yakın, şefkatli, ilgili vb. davranması, güler yüzlü olması, mutlu ve neşeli olması, öğrenciyi sevmesi, esprili ve eğlenceli olması, başarıyı görebilmesi, öğrenciyle ders dışı zamanlarda da vakit geçirmesi, dersleri çeşitlendirmesi, dersi seviyeye göre ve yeterli düzeyde işlemesi, anlayışlı, tarafsız ve adil davranması...*” şeklinde tanımladıkları görülmektedir. Öte yandan “*Öğrenciye yakın ilgi gösteren, öğrencilerle sohbet eden, öğrenciyi savunan/koruyan, öğrencinin yaptıklarına önem veren, öğrenciye değer veren, teselli eden, dersi eğlenceli hale getiren, çok ödev vermeyen, söz hakkı veren, başarıyı ödüllendiren, öğrenciyi öven, moral veren, teşvik eden, saygılı, hoşgörülü, nezaketli vb.*” tutum, tavır ve davranışlar birçok öğrencinin öğretmenden bekledikleri tutum tavır ve davranışlar arasında bulunmaktadır.

Öğrencilerin bireysel beklentileri incelendiğinde; “*Özel sorunlarla ilgilenen, anne sıcaklığı gösteren, verimli çalışma yollarını öğreten, öğrencinin isteklerini yerine getiren, ödev vermeyen, lavabo ihtiyaçlarını gidermelerine izin veren, yiyeceklerini vb. öğrencilerle paylaşan, çalışmalarda öğrencinin de fikrini alan, yanlış cevaplara kızmayan, notu sınıfta açıklamayan, öğrencinin sözünü kesmeyen, yavaş hareket edenlere kızmayan, öğrencilere şarkı söyleyen,*

öğrencinin anlamayacağı konular anlatmayan, öğrenciye küsmeyen, tutarlı (söylediklerini kendisi de yapan), çok zorlamayan vb.” beklentileri olduğu görülmüştür.

Aşağıda öğrencilerin öğretmenden bekledikleri olumlu tutum, tavır ve davranışlara ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

K1: “Gülerek ders yapan, espirili, anlayışlı davranşın isterim. Bize çok yüklenmeyen, sıkıldığımızda etkinlikler yapsın... güler yüzlü eğlenceli olursa mutlu olurum...” **K3:** “...Gülsün, güldürsün... her zaman konuyu iyice anlatsın... ders dışında bize oyun oynatsın...” **K7:** “Film izletsin, yazı yazdırsın, oyun oynatsın... ders dışı zamanlarda sohbet etsin...” **K9:** “Sakin, düzenli, saygılı, sevgi... konuları işlerken etkinliğe geçip etkinlik yaptıran... etkinlikleri oylama yapıp ona göre yapalım...”

K14: “Mutlu davranşın, film izletsin, bize oyun oynatsın, adaletli davranşın, ceza vermesin...”

K16: “Saygılı, hoşgörölü, hoş, sempatik, güzel ...bize oyun oynatan...” **K19:** “İyi, güzel kalpli, kızgın değil, kızmayarak ve iyi davranan... etkinlikler, denemeler, yarışmalar yaptıran... güzel şeyler yapan, güler yüzlü, bana iyi davranan...”

K21: “Güzel ve iyi davranışlı, güzel bir öğretmen... iyi ve dost gibi davranşın... herkese eşit davranılması mesela, biri yavaş olursa kimse ona kızmasın... teneffüslerde ya da bedende beraber bir şeyler yapan...” **K22:** “Bana iyi davranmasını isterim, değerli olmamızı bilsin isterdim ve iyi kalpli olmasını isterdim... dersi tane tane anlatmasını isterdim... dışarda bizimle oyun oynasın isterdim... ders yaparken etkinlik yapalım isterdim (zaten yapıyoruz)...” **K23:** “Güler yüzlü ve çok mutlu olsun isterim... Güzel ve öğrencilere bağırmayan biri... öğrencilere sakın davranşın... ders anlatırken iyi ve biraz kısık sesli olsun...” **K25:** “Mutlu ve öğrencilerini çok seven biri olsun, güler yüzlü ve mutlu davranşın kızmadan... nöbetçiye teneffüste gezmesini isterim... iyi ders işlemesini isterim...”

K32: “Bize bağırmayan, kızmayan... nazlı nazlı ve iyi davranmasını isterim... derste resim etkinlik yapmasını isterim... bedene çıkarmasını ve çalışmalar yapmasını isterim...” **K33:** “Güler yüzlü, kızmayan, güler yüzlü olması... bize testler çıkarmasını, kitap okumasını... bir şeyi başarınca ödöl vermesini isterim...” **K36:** “...Bana anne sıcaklığında davranmasını isterdim. İyi bir şekilde davranmasını isterdim... benim anneme babama benim çok iyi oldumu söylemesini isterdim ki öğretmenimin gözündeyim... Bana yardımcı olmasını, bana yardım etmesini, beni çalıştırmasını isterim... Bizim anlayacağımız şekilde anlatmasını isterim... Bana en ama en yakın arkadaşı gibi davranmasını isterim...” **K41:** “İyi davranşın, yanlışlarımı düzeltsin, benimle konuşsun isterim...”

K50: “Saygılı, bizi seven, mutlu, güler yüzlü... çizgi film izletsin...” **K53:** “Neşeli, çok test çözsün, eğlendirsün... bize çok güzel davranşın... mutlu olsun...” **K56:** “İyi, güzel... tahtada şarkı açsın, derste oyun oynatsın, akıllı tahtadan bir şeyler izletsin... film izletmesi, masal anlatması ara sıra derste çok hoşuma gider... aferin desin, yıldız versin, sınıfta alkışlatsın, ayın öğrencisi seçsin... sonra saçımı okşasın, başımızı okşasın, güzel davranşın, sevsin işte... derste bir şeyler getirsin (bir kere elma ile kesirleri anlattı sonra elmaları bize dağıttı...), birde fazla ödev vermesin, ara sıra da oyun oynasın... büyük çocuklardan, korusun (... biz top oynarken bizi sahadan çıkarıyorlar..., topumuzu alıp sahanın dışına atıyorlar, bizi de çıkarıyorlar, geri almıyorlar... öğretmene söyleyince bir şey desin bizimde hakkımız var...), yok yere kızmasın, bir kavga falan olursa dinlesin kim suçlu? hemen kızmasın dinlemeden.... bilmediğim sorulara kaldırmamasın...” **K57:** “Güzel davranşın, Ayşecik olsun, iyi oyun oynatsın... bizimle oyun oynasın (teneffüste)... kızmasın...” **K59:** Anlayışlı, sakın, ara sıra güldürsün... sevgili, saygılı, hoşgörölü olsun, iyi davranşın...”

K63: “İyi, güzel ve çok sevimli olsun... nazik ve güzel davranşın... hep bedene çıkartmasını isterdim... ve bana nazik davranmasını isterim...” **K65:** “Anlayışlı olsun, ara sıra komik olmasını isterdim... sevgili, saygılı, hoşgörölü davranşın... beni her zaman sevmesini iyi kalpli olmasını isterim...” **K74:** “Sevimli, düşünceli... öbür arkadaşlarımla bir tutan... her zaman bedene çıkaran ve film izleten.. çocuğu gibi davranan...” **K76:** “Güler yüzlü olsun, kızmasın, sıcak kanlı olsun, herkese eşit davranşın, derse eğlence katsın... aferin desin, hep böyle devam et desin

başarılı olduğum için... başarısız olunca; daha iyi yapabilirsin, biraz daha çalış desin... derste eğlenceli etkinliklerle hem ders hem oyun oynatsın..."

K86: "Güzel ve çok iyi davransın, bir yanlışlık olduğunda kızmadan güzel güzel sakın... Düşmemi kurunca, saçımı yapınca çok mutlu oluyorum, çok iyi olurum..." **K91:** "Çok ödev vermesin, iyi davransın, tuvalete gitmek istersek izin versin, yediklerini paylaşan 1 öğretmen olmasını isterim..." **K94:** "Başımı okşayan bir öğretmen olsun... bir de beni duyan bir öğretmen olsun isterim..." **K96:** "Hep güler yüzlü davransın, sevecen olsun, adaletli olsun, şefkat gösterirse, artı atarsa, akıl küpüm derse mesela daha iyi çalıştırmasını isterim... beni çalıştırıp zeki yapmasını isterim... dersleri etkinlik ve eğlenceli işlemesini isterim, bizi güldürmesini isterim..."

K103: "... Başarısız olunca 'üzülme bir dahakine yaparsın' desin..."

K105: "...Beni sevsin, bana çalışkan derse, başarılı diye beni överse, severek davranırsa çok mutlu olurum."

K112: "...Benim parmak kaldırdığımda görür bana söz hakkı verir ilk sözümde olmaz deyip başkasına söz hakkı verirse üzülürüm..."

K114: "...Beni övmesi, beni çok sevmesi, bana değer vermesi yeter..."

K119: "Hep gülsün,... beni herkese övmesini isterim... hep yanıma otursun..." **K121:** Bana hep iyi davranıp başarıyı kutlaması beni mutlu eder, bana hep güler yüzlü olsun..."

K124: "Beni tahtaya kaldıran, konuyu anlayana kadar anlatan, hemen geçmeyen, bana kızmayan, ... başarabilirsin diğer döneme demesi,... bağırmadan ders işlemesi ...Bana sarılsın, dışarda görünce yanıma gelsin, anneme başarılarımı anlatsın..."

K128: "Başkalarıyla çok ilgilenirse ve onlara değer verip bizimle ilgilenmezse istemem... beni tebrik edip gurur duymasını isterim... bana test verip beni geliştirmesini isterim... derste 10-15 dakika oyun oynatmasını isterim... nazik, kibar ve ders çalışıp çalışmadığını sormasını isterim..."

K132: "Hep beni sevse, gösterilere ya da başka bir şeye beni seçse... sınıfın içinde yazılıyı açıklamayan beni küçük düşürmeyen... beni tebrik edip hediye almasını isterim... 'daha sonra çalışarak daha başarılı olursun demesini isterim... eğlenceli ve şakalı olsun... bana iyi davranmasını ve beni övmesini isterim..."

K140: "Öğretmenim beni bedene çıkarsın, yüz versin, eksilerimi silerse mutlu olurum... aferim desin, bedene çıkalım dersek çıkartsın... günde 4 saat beden, 4 saat ders işlesin... teneffüste haydi futbol oynayalım demesini isterim..."

K154: "Yaptığım örnekleri beğensin, beni severse, aferin derse mutlu olurum... Bana aferin, çok iyi bir iş başardın, her zaman böyle ol demesini isterim... Bana daha iyisini yapabilirsin, biraz daha çalışmalısın diyebilir... Tahtaya hepimizi çıkarmasını, kitapımızı okurken herkese söz hakkı vermesini ... bir soru sorduğumda cevabını vermesini isterim..."

K163: "Oğlan olsun, kısa saçlı saçı uzun olmasın, şortlu olmasın, pantolon giysin, gömlek giysin, başımı okşasın, sevsin... bedene çıkarsın, birlikte oyun oynayalım.. iyi güzel kalpli biri olsun..."

K164: "Şefkatli ve güzel davranan... iyi, kibar ve şefkatli davranırsa onu çok severim. Böyle bir davranırsa içimde birşeyler oluyor. Onu sürekli dinlemek istiyorum... Bağırmamasın, kızmamasın, sesini çok yükseltmesin kendimi kötü hissediyorum..."

K168: "İyi kalpli, saçları çok uzun olsun, bize iyi davransın, bedene çıkarsın, boyama versin... Güzel birşeyler düşünüyorum, öğretmenimi çok seviyorum falan düşünüyorum içimden... hemen okula gelmek istiyorum...". **K169:** "Güzel olsun, bana iyi davransın, iyi kalpli olsun, benimle gezsin...dersleri güzel anlatsın... bana bağırmamasın, kötü azarlamasın, arkadaşlarım beni dövünce onlara yapmamasını söylesin..."

K171-172: “Kızmayan, bağırmayan, çocuklara iyi kalpli olsun, dikkatli davransın, bizi uyarsın ama bağırmasın... aferin tebrik etsin... kendi yaptığını bize yapmayın demesin... çok etkinlik yaptırmasın çocuklar civıttıyor sonra... iyi ders anlatsın...” **K173-174-175:** “Kız öğretmen olsun, bize çok iyi olsun... şakalar yapsın, bizi güldürsün... bağırmasın, hep güler yüzlü olsun, şık giyinsin, temiz olsun... ceza vermesin, vurmasın, adaletli davransın...”

Tablo 2. Öğrencilerin istemedikleri öğretmen tutum, tavır ve davranışları

Genel olarak istenmeyen tutum, tavır ve davranışlar	f
Sinirli/sert davranan	103
Kötü davranan (Hakaret eden/aşağılayan/küçümseyen)	72
Bağırarak/azarlayan	68
Adil olmayan/Eşit davranmayan	44
Şiddet uygulayan	32
Nezaketsiz/kaba davranan	27
İlgisiz	22
Asık suratlı	22
Öğrenciyi utandıran/gururunu kıran/küçük düşüren	16
Bazı derslerde (Beden eğitimi vb.) başka ders işleyen	15
Ceza veren	15
Söz hakkı vermeyen	14
Teneffüse çıkarmayan	14
Çok ödev veren	13
Sıkıcı	9
Sevgisiz	7
Tek düze ders işleyen (dersi çeşitlendirmeyen)	7
Rehberlik yapmayan	6
Ses tonunu iyi kullanamayan	6
Başarısızlığa karşı anlayışsız davranan (kızan, rencide eden vb.)	4
Çok yazı yazdıran	4
Öğrencilerini koruyup/kollamayan	3
Tutarsız davranan	3
Hak edilen notu vermeyen	3
Bireysel olarak istenmeyen öğretmen tutum, tavır ve davranışları	f
Alay eden (dalga geçen)	1
Başarısızlığı ifşa eden (özellikle düşük not alındığında)	1
Yaptıklarını önemsemeyen	1
Öğrencinin sözünü bitirmesine izin vermeyen	1
Verdiği sözleri tutmayan	1

Öğrenciye güvenmeyen/inanmayan	1
Notla tehdit eden	1
Haksız yargılama yapan (önyargılı davranan)	1
Başkalarıyla kıyaslayan	1
Sürekli ders anlatan (aralarda espri/fıkra vb. yapmayan)	1
Aileye şikayet eden	1
Aileye kötüleyen vb.	1
Öğrenci sorunları ile ilgilenmeyen	1
Öğrenciyi görmezden gelen	1
Umursamaz	1
Öğrencinin seviyesine inemeyen (hızlı yazdıran, hızlı anlatan vb.)	1

Tablo 2 incelendiğinde, istenmeyen (olumsuz) öğretmen tutum, tavır ve davranışlarını pek çok öğrenci: “*Sinirli ve sert davranma, hakaret etme, aşağılama, küçümseme, bağırma ve azarlama, adil ve eşit davranmama, şiddet uygulama, kaba ve nezaketsiz davranma*” şeklinde ifade ederken; bazı öğrenciler ise “*ceza verme, söz hakkı vermeme, teneffüse çıkarmama, çok ödev verme, sıkıcı davranma, tek düze ders işleme, rehberlik yapmama, anlayışsız davranma, çok yazı yazdırma...*” şeklinde ifade etmişlerdir.

Bireysel olarak istenmeyen öğretmen tutum, tavır ve davranışları incelendiğinde, öğrencilerin: “*Alay etme, başarısızlığı ifşa etme, önemsememe, öğrencinin sözünü kesme, verdiği sözü tutmama, notla tehdit etme, güvenmeme, haksız yargılama, kıyaslama, şikayet etme, ilgisiz davranma, görmezden gelme, umursamama...*” gibi öğretmen tutum, tavır ve davranışlarını istemediklerini ifade ettikleri görülmüştür.

Aşağıda, öğrencilerin istemedikleri öğretmen tutum, tavır ve davranışlarına ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

K3: “Hep kızgın bir öğretmen istemem...” **K10:** “Kötü, çok bağırın her şeye kızan bir öğretmen istemezdim.” **K11:** “Bir yanlış yaptığında bağırın, vuran istemezdim...” **K12:** “Öğretmenimin kötü ve şiddetli davranmasını istemem ve zaten yapmıyor.” **K14:** “Kötü davranmasını, ceza vermesini, kızmasını istemem.” **K19:** “Kötü, kızgın, vurmasını ve bağırmasını istemem...” **K23:** “Sakin davranmayan... kızgın, herkese, her şeye bağırın bir öğretmenim olsun istemezdim...” **K24:** “Kötü ... ve çocukları döven bir öğretmen istemem.” **K36:** “Benimle hiç ilgilenmeyen, beni hiç anlamayan olduğunda, beni hep dışladığında ben çok mutsuz olurdum.”

K56: “Kız erkek ayrımı yapmasın, başarılı başarısız ayrımı yapmasın, sevdiği kişileri ayırmasın, herkese farklı çalışma yaptırmasın...ödevimizi yetiştiremediğimizde teneffüse çıkarmayıp eksi puan vermesin... ceza vermesin... çok ödev vermesin, uyku vaktim geliyor uyuyamıyorum yetişmeyince...”

K64: “Bizlere karşı kızgın olmasını istemezdim. Kötü söz ve dalga geçen istemem... dersi kötü anlatmasını istemezdim...” **K67:** “Beni arka sıraya oturtursa, her şeyi babama derse...” **K76:** “Asık suratlı olursa, korkutursa, diğer arkadaşlarıma iyi bana kötü davranırsa... bizlere bağırıp çağırıp parmak kaldırdığım halde hiç izin vermemesini istemem...”

K96: “Suratsız, kızgın ve düzgün konuşmayan... Suçsuz olduğum halde beni suçlu bulan, adaletsizlik yapan... hep birini kayırıyorsa, zor sorarsa... eğer bana kızdıysa arkadaşlarımla yanında söylememesini isterim...” **K99:** “Kızan, ilgilenmeyen, yok sayan... asık suratlı, hiç umursamaz... bir öğretmen istemezdim.”

K101: “Çok ödev verirse...” **K102:** “...Kızarsa, bağırsa, yazıları hızlı yazdırırsa, ceza verirse istemem...” **K110:** “Bizimle ilgilenmeyen, sürekli kızan... bizi kendi halimize bırakıp konuyu 5 dakikada anlatan bir öğretmen istemem...” **K112:** “...Bana söz hakkı verir ilk sözümde olmaz deyip başkasına söz hakkı verirse üzülürüm... Herkesin içinde kötü duruma düşürmesin, tek olduğum zaman gelip bana biraz daha çalış sen yaparsın diyebilir... bağırarak ve azarlayarak ders işlemesini istemem.”

K114: “Bana kızarsa, gıcık bir öğretmen olursa, beni sevmezse... uyuşuk uyuşuk sıkıcı ders anlatırsa istemem...” **K115:** “Bağırsa, çok sinirlenirse, kaba davranırsa çok üzülürüm... Kötü bir şekilde ve öğrenciyi tahtaya kaldırdığı zaman onu arkadaşları yanında rezil etmesini istemem...” **K118:** “Bağırmayan, herkesin içinde beni mahcup düşürmeyen...”

K129: “Ayırım yapmayan, yanlışlıkla kitabımı evde unuttuğumda bana kızması, arkadaşlarım bana vurduğunda, beni sattığında onların tarafında olduğunda... dersi anlamadığımda bana kızmasını istemem...” **K131:** “Bağırarak, kızarak... bana kötü davranan, sorduğum soruya duymamazlık yapan...” **K132:** “Sert ve kızan... düşük not aldığımda sınıfın içinde yazılıyı açıklayan...” **K135:** “Bana kötü söz ve hakaret ederse mutsuz olurum... istemem ve sevmem.”

K141: “Çok sinirli bir öğretmen, bağırp çağırınca, soruyu bilemeyince kızarsa, bana yardım etmezse üzülürüm... kızgın, sıkıcı ders işlemesini istemem...” **K142:** “Parmak kaldırıncı söz vermeyip kendi söyleyen... Çok yazı yazdırmasını istemem. Mesela 4-5 sayfa filan yani...” **K143:** “Beni herkesin içinde rezil ederse, her ödevde 30 eksik verirse, azarlarsa, kızgın ve sert ise, taraf tutarsa... böyle bir öğretmenim olmasını istemem...”

K144: “Bana ufak bir yanlış yaptığımda bana hemen kızması... sıkıcı ve yavaş konuşmasını istemezdim...” **K145:** “Kötü davranırsa, herkesin içinde tek bana bakıp kızarsa mutsuz oluyorum... ben kalkmak istediğimde öğretmenim ara sıra kaldırmıyor ve bende bundan dolayı sinir oluyorum...” **K146:** “Kızgın yüzlü, boş yere kızan... bana durduk yere kızan ve bağıran, her şeye kızıp olumlu söylediklerimizde olup olumsuz davranması, ben yazı yazarken ders anlatması, hep aynı kişileri kaldırmasını istemem...”

K153: “Umursamazsa, ilgilenmezse, sevgi göstermezse çok mutsuz olurum.” **K154:** “Bana bağırsa, yaptığım şeyleri beğenmeyip git başka yap derse... tahtaya hepimizi çıkarmayan, herkese söz hakkı vermeyen... bir soru sorduğumda cevabını vermeyen...” **K161:** “Bağıran, vuran, döven, kötü davranan bir öğretmen istemem.” **K176:** Kızgın, mutsuz, sinirli, dargın... beden eğitimi yapmayan... tokat atan, sopa vuran...” **K177:** “Hep bir kişiyi görevlendirmesi, ayrımcılık yapması, küçük bir şeyden dolayı kızması, bir şikayette bulununca umursamaması... asık yüzlü, soru sorunca kızan, durduk yere bağıran... istemem.”

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışma bulgularına göre ilkökul öğrencilerinin genel olarak en çok istedikleri öğretmen modeli: “Güler yüzlü, samimi, cana yakın, sevecen, ilgili, şefkatli, esprili, neşeli, anlayışlı, tarafsız, adil, başarıyı gören (ödüllendiren, takdir eden), öğrencilerle ders dışı zamanlarda da birlikte vakit geçiren, dersi çeşitlendiren vb.” tavrı ve davranışlara sahip olan öğretmen modelidir. Öte yandan, “öğrenciye yakın davranan, kızmayan, sorunları ile yakından ilgilenen, başkalarına karşı savunan/koruyan, teselli eden, sohbet eden, yaptıklarına önem veren, moral veren, teşvik eden, söz hakkı veren, rehberlik eden, güvenen, değer veren, dersi eğlenceli hale getiren, hoşgörülü, sabırlı, samimi, saygılı, nazik, nezaketli, kibar, çok ödev vermeyen, başarıyı ödüllendiren, sözünde duran” vb. pek çok tavrı ve davranışlar da öğrencilerin istedikleri ve sevdikleri öğretmen tavrı ve davranışları olarak bulunmuştur.

Varış’a (1998) göre de öğrencilerin, kendilerine karşı her zaman olumlu tutum ve tavırla yaklaşan ve davranan öğretmenleri sevdiği söylenebilir. Çünkü kendilerini seven, saygı gösteren, adil davranan, nazik, güven veren, anlayışlı, dersleri eğlenceli hale getiren ve rahat iletişim kurabildikleri öğretmenler genellikle onların istedikleri öğretmen modelidir (Aydın, Kara ve Günbey, 2019, s. 86). Murray (1983), 12,000 civarında öğrenci ile yaptığı bir çalışmadan elde ettiği bulgulara göre en sevilen öğretmenlerin kişilik özelliklerini şöyle özetlemektedir: 1) İşbirlikçi, demokratik tutum, 2) Kişiyi nezaket ve anlayış, 3) Sabır, 4) Geniş bir ilgi yelpazesi, 5)

Hoş bir görünüş ve davranışlar, 6) Adalet ve tarafsızlık, 7) Espri yapma yeteneği, 8) Tutarlı davranış, 9) Öğrenci sorunlarıyla ilgili olma, 10) Esneklik. (Akt. Kızıltepe, 2002, s. 11). Aydın, Kara ve Günbey (2019), bu tür olumlu öğretmen tutum, tavır ve davranışlarının öğrencileri mutlu eden davranışlar olduğunu ve bu davranışların; dersi sevmeye, ilgi duymaya, katılma, derse daha fazla çalışma isteği, dersi daha iyi öğrenme, daha başarılı olma, derste istenmeyen davranışta bulunmama, öğretmeni sevmeye, kendini önemli hissetme, kendine güven kazanma, düşüncelerini rahat ifade edebilme, öğretmenlik mesleğini seçme, okulu sevmeye gibi öğrenciler üzerinde önemli etkilerinin olduğunu tespit etmişlerdir (s. 87). Sürücü ve Ünal (2018)'da, öğretmenlerin kişisel ilgi, coşku, eşitlik, adalet, tutarlılık, olumlu sınıf iklimi oluşturma, yeterli alan bilgisi ve dikkat çekme gibi davranışlarının öğrenci motivasyonunu ve başarısını artırdığını ortaya koymuşlardır (s. 276). Uluğ, Özden ve Eryılmaz (2011) ise yaptıkları bir araştırmada, istedik öğretmen tutum ve davranışlarının öğrencilerin başarılarını, kişiliğini ve yaşam performanslarını olumlu yönde etkilediğini, araştırmanın önemli bir bulgusu olarak belirtmişlerdir (s. 742).

Literatürde, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde öğretmenin, olumlu tutum, tavır ve davranışlarının öğrenciler üzerinde pek çok etkilerinin olduğu belirtilmektedir. Bu bağlamda, bazı araştırmalar (Şendur, 1999; Geçer ve Deryakulu, 2004; Kohen, 2006; Şahan, 2008; Uluğ, Özden ve Eryılmaz, 2011; Uslu, 2012; Hannah, 2013; Blazar ve Kraft, 2017; Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018; Blazar, 2018; Sürücü ve Ünal, 2018; Sezer, 2018; Kaban, 2019; Aydın, Kara ve Günbey, 2019); öğrencileri seven, onlarla iyi iletişim kurabilen, motive olmuş, nazik, anlayışlı, eğlenceli, güler yüzlü, sabırlı, tutarlı, şefkatli, saygılı, hoşgörülü, esprili, cesaretlendirici, coşkulu, güvenilir, adil, becerikli, yetenekli, hazırlıklı, dersleri iyi planlayan, ilgi çekici hale getiren, süreci çeşitlendiren... öğretmenlerin öğrencilerinin daha mutlu olduklarını, çalışmaya ve öğrenmeye istekli olduklarını, derslere ilgili olduklarını, motive olduklarını, özgüvenlerinin ve okula aidiyet duygularının yüksek olduğunu, başarıya odaklandıklarını, zihinsel ve ruhsal açıdan da sağlıklı bir gelişim süreci yaşayarak akademik, sosyal ve kişilik gelişimlerinin olumlu yönde etkilendiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgular göz önünde bulundurulduğunda özellikle ilkökul yıllarında öğrencilere karşı sergilenen öğretmen tutum, tavır ve davranışlarının öğrenci gelişimi ve başarısı üzerinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca bu öğretmen tutum, tavır ve davranışlarının etkisinin ilkökul sonrası yıllarda da devam edebileceğini (ilgili çalışmalara da dayanılarak) söylemek mümkündür.

Kırk yaş üzeri yetişkinlerle, ilkökulda öğretmen öğrenci iletişimin etkilerinin incelendiği bir çalışmada (Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018): İlkokul yıllarına ait hatırlamalarla ilgili olarak katılımcıların en çok hatırladıkları olumlu davranışlar, öğretmenden takdir görme ve kendilerine güler yüzlü davranışlarıdır. Olumsuz hatırlamalarda ise öğretmenlerinin haksız yargılama, ayrımcılık ve şiddete yönelik tutum, tavır ve davranışlarının etkili olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu çalışmada ilkökul yıllarındaki olumlu öğretmen öğrenci iletişiminin öğrencilerde özgüven, girişimcilik ve akademik başarı gibi olumlu kazanımları sağlarken; ayrımcılık, ön yargı, şiddet gibi olumsuz öğretmen tutum ve davranışlarının öğrencilerin okul sonrası yaşamlarında da özgüven eksikliğine ve akademik başarısızlıklara neden olduğu vurgulanmıştır.

Villamor'a (2017) göre bir öğretmenin öğrencilerine karşı olumsuz tutum ve davranışları onların akademik performansları, öğrenmeleri, duygusallıkları ve yaşamları üzerinde büyük bir etki yaratmaktadır (para. 1). Örneğin, emir verme, tehdit etme, sözünü tutmama, yargılama, kızma, suçlayıcı eleştiri yapma, oyalama, alaycı davranma, lakap takma, adil davranmama, küçümseme, konuyu saptırma gibi iletiler, çocuğun kendisini önemsiz hissetmesini, dışladığını, dikkate alınmadığını, başarısız veya istenmeyen biri olduğunu düşünmesine sebep olabilir. Bu duruma maruz kalan çocuklarda mutsuzluk, ilgisizlik, isteksizlik, kaygı, performans düşüklüğü, derslerden soğuma gibi pek çok olumsuz etki görülebilir. Ayrıca bu tarz baskıya ve güce dayalı iletiler genellikle çocukların direnç, isyan ve misilleme gibi duygularını da tetikleyerek disiplinsiz davranışların artmasına sebep olabilir (Gordon, 2007, s. 29-46). Bu etkilerin bir sonucu olarak da öğrenciler, okula ve derslere ilgilerini kaybederek çalışmamayı tercih etmeye başlarlar ve artık daha fazla öğrenemezler (Villamor, 2017, para. 1).

Bu araştırmadan elde edilen bulgulara göre en çok istenmeyen öğretmen modeli: "Sinirli ve sert davranan, asık suratlı, ilgisiz, ceza veren, sorumsuz, adil ve eşit davranmayan, hakaret eden,

aşağılayan, bağırarak ve azarlayan, küçümseyen, şiddet uygulayan, tehdit eden, kaba ve nezaketsiz davranan, anlayışsız, hoşgörüsüz, sıkıcı, teneffüse çıkarmayan, yeterince rehberlik yapmayan, dersleri tek düze işleyen, söz hakkı vermeyen” öğretmen modelidir. İlgili alan yazında (Şahan, 2008; Altinkurt, 2008; Uluğ, Özden ve Eryılmaz, 2011; MEB, 2015; Özer ve Bozanoğlu, 2016; Güzel, 2017; Villamor, 2017; Sürücü ve Ünal, 2018; Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018; Sezer, 2018; Marroquin, 2018; Aydın, Kara ve Günbey, 2019; Kaban, 2019), öğretmenlerin bu tür istenmeyen tutum, tavır ve davranışlarının öğrencilerde: “Mutsuz olma, okula ve derslere olan ilginin azalması, kaygı, stres, heyecan, korku, üzüntü, içine kapanma, performans düşüklüğü, özgüvenin kırılması, kendini ifade edememe, kendini kötü hissetme, çalışmaya isteksizlik, okula gelmek istememe...” gibi pek çok negatif etkilere sebep olduğu veya olabileceği belirtilmektedir.

Örneğin, Altinkurt (2008) yaptığı bir çalışmada, öğrencilerin yaklaşık beşte ikisinin zorunluluk dışında devamsızlık yapmalarında öğretmenlerin olumsuz tutum, davranış ve uygulamalarının etkili olduğunu ortaya koymuştur. Güzel (2017), istenmeyen öğretmen davranışlarına yönelik yaptığı çalışmada, olumsuz öğretmen tutum ve davranışlarının öğrencilerin kendilerine güvenlerini, öğrenme becerilerini ve başarılarını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir. Marroquin (2018) ise olumsuz öğretmen tutum ve davranışlarının motivasyonu ve akademik başarıyı olumsuz yönde etkilediğini; öğrenmeye veya derslere karşı ilgisizlik, kayıtsızlık, nefret gibi duygular oluşturduğunu; öğrencilerin psikolojik bozukluklarını ve streslerini artırarak fiziksel semptomlar yaşamalarına sebep olduğunu; küçük düşme, aşağılanma, dışlanmışlık duygusu yaşamalarına sebep olduğunu; disiplin, korku ve tehditle kalıcı olumsuzluk hisleri bırakarak öğrencinin gelecekteki yaşamı ve başarısına da zararlı olduğunu belirtmiştir. Gözütok (1994), şiddetin davranış değişikliği üzerine etkisinin olmadığını, ancak geçici olarak bastırdığını ve bu baskının etkisinin ortadan kalkmasıyla olumsuz tutum ve davranışın daha da arttığı sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu çalışmada, öğretmenlerin ön yargılı ayrımcı tutumlarının katılımcıları ileriki yıllarda da olumsuz yönde etkilemeye devam ettiği bulgularına ulaşılmıştır (Başar, Doğan, Şener, Uzun ve Topal, 2018, s. 12). Sürücü ve Ünal (2018) çalışmalarında, coşkusuzluk, gözde öğrenci, tutarsızlık, kapalı sınıf iklimi, şiddet (fiziksel şiddet, psikolojik şiddet ve pasif saldırganlık), ulaşılmazlık, yetersizlik (sınıf kontrolü, mizah duygusu, insan ilişkileri, konuşma sorunları, alan bilgisi) gibi öğretmen tutum ve davranışların öğrenci motivasyonunu düşürdüğü bulgusuna ulaşmışlardır. Villamor (2017) ise lise yıllarında, tutum ve davranışlarından memnun olmadığı (derslere düzenli girmeyen, soruyu cevaplayamadıklarında söz ya da tavırlarıyla rahatsız eden ve utandıran) bir öğretmenin dersinden genel olarak konu hakkında pek bir şey öğrenemediklerini, derse olan ilgilerini kaybettiklerini ve sınıfa gelmekten korktuklarını belirtmiştir.

Öte yandan, eğitim öğretim süreçlerinde öğrencilerin bireysel beklentileri ve farklılıkları da önemli bir konudur. Nitekim bu çalışmanın bulgularından biri de öğrencilerin öğretmenden bireysel beklentileridir. Bu beklentiler incelendiğinde; öğrencinin bir tanesinin kendisiyle alay edildiğini düşündüğü; annesi ile birlikte yaşamayan bir çocuğun, öğretmenin kendisine anne sıcaklığında davranmasını istediği; bazı çocukların, saçlarının veya başlarının okşanmasını istedikleri; bir öğrencinin öğretmenin kendisine sarılmasını istediği; bir öğrencinin, öğretmenin yediklerini kendileriyle de paylaşmasını istediği; öğrencinin bir tanesinin, notunun sınıfta açıklanmasını istemediği (düşük not alınca rencide olduğunu belirtmiştir); bir öğrencinin, bazı konuları anlamadığı bu yüzden anlayacağı konuların anlatılmasını istediği ... gibi pek çok bireysel ilgi, istek ve beklentilerin olduğu görülmüştür. Bu durum, çocukların bireysel farklılıklarını ve beklentilerini de dikkate alarak onlarla iletişime geçilmesi gerektiğinin önemli bir göstergesidir. Çünkü pek çok öğrencinin bireysel farklılıklarından ve içinde bulundukları koşullardan dolayı öznel beklentileri olabilir, bir öğrencinin istediği bir davranış başka bir öğrenci istemeyebilir ya da öğretmenin normal bir davranışı bazı öğrenciler tarafından farklı algılanarak olumsuz duygular yaşanmasına sebep olabilir. Bu yüzden;

- ✓ Öncelikle öğrencilerin bireysel özellikleri öğretmen tarafından iyi analiz edilerek bu özelliklere uygun davranışlar sergilenmeye özen gösterilmelidir. Aksi takdirde, iyi niyetle olsa bile yapılan bir şakanın bile öğrenci üzerinde olumsuz etkileri olabilir.

- ✓ Öğrencilerle, güler yüzlü, sevecen ve samimi bir tutum takınılarak iletişim kurulmaya özen gösterilmelidir. Ancak bu, her zaman başarılabilir bir durum değildir. Bazen öğretmenlerin başa çıkmakta zorlandıkları problemleri mutlaka olacaktır. Bu problemlerde illaki olumsuz tutum tavrı ve davranışları tetikleyecektir. Böyle durumlarda, sorunların çocuklara yansıtılmaması gerektiği bilinciyle hareket edilmeli ve onların bu sorunların olumsuz etkilerini hak etmedikleri düşünülmelidir.

Bu çalışmanın bulguları, öğrencilerin eğitim-öğretim sürecindeki ilgilerinin, başarılarının, motivasyonlarının, özgüvenlerinin vb. pek çok durumlarının önkoşulu olan öğretmen tutum, tavrı ve davranışlarına yönelik kanıtlar sunmaktadır. Bu yüzden;

- ✓ Öğrencilerin öğretmenlerden bekledikleri olumlu tutum, tavrı ve davranışları ile bunların etkileri (bu ve benzeri araştırmada tespit edilen) öğretmen ve öğretmen adaylarına sunulabilir.
- ✓ Bu ve benzeri araştırmalarda, öğretmenlerin öğrencilere yönelik olumsuz tutum, tavrı ve davranışlarının öğrenciler üzerindeki etkilerini gösteren sonuçlar öğretmen ve öğretmen adaylarına sunulabilir.

Kaynakça

- Altınkurt, Y. (2008). Öğrenci Devamsızlıklarının Nedenleri ve Devamsızlığın Akademik Başarıya Olan Etkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 129-142.
- Aydın, B., Kara, E. ve Günbey, M. (2019). İlkokul Yıllarında Öğrencileri Mutlu ve Mutsuz Eden Öğretmen Davranışları ve Bu Davranışların Etkileri. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (1), 69-92.
- Baloğlu, N. (2009). Negative Behavior of Teachers with Regard to High School Students in Classroom Settings. *Journal of Instructional Psychology*, 36 (1), 69-78.
- Başar, M., Doğan, M. C., Şener, N., Uzun, Ö. ve Topal, H. (2018). İlkokulda Öğretmen Öğrenci İletişimi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 1- 17.
- Bee, H. ve Boyd, D. (2009). *Çocuk Gelişim Psikolojisi*. O. Gündüz (Çev.). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Blazar, D. ve Kraft, M. A. (2017). Teacher and Teaching Effects on Students' Attitudes and Behaviors. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 39 (1): 146–170. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5602565/> adresinden 13.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- Blazar, D. (2018). Validating Teacher Effects on Students' Attitudes and Behaviors: Evidence From Random Assignment of Teachers to Students. *Association for Education Finance and Policy*, 3 (13), 281-309. https://www.mitpressjournals.org/doi/pdf/10.1162/edfp_a_00251 adresinden 11.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- Ceylan, G. (2007). *Öğretmen- Öğrenci Etkileşiminin Sınıf Atmosferine Etkisi (Aksaray ili Örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ercan, A, R. (2000). *Öğrenmeyi Etkinleştiren, Başarıyı Yükselten Öğretmen Davranışları* (3. Baskı). Ankara: Galerî Kültür/Eğitim.
- Ergün, M. ve Duman, T. (1998). Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları. *Millî Eğitim*, 137, 45-58

- Geçer, A. ve Deryakulu, D. (2004). Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Gündülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 40 (40), 518-543.
- Gençtanırım, D., Torunoğlu, H. ve Köroğlu, M. (2014). Olumsuz Öğretmen Davranışlarının Çok Boyutlu İncelenmesi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (5), 1-18.
- Gordon, T. (2007). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi* (20. Baskı). E. Aksay (Çev.). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Güçlü, N. (2000). Öğretmen Davranışları, *Millî Eğitim*, 147, 21-23.
- Güzel, H. (2017). Lise Öğrencilerinin İstenmeyen Öğretmen Davranışlarına Yönelik Algılarının İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 38, 209-220
- Gülbahar, B. (2016). Öğretim Elemanlarının Olumlu Sınıf İklimi Sağlama Yeterlikleri Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 36 (4), 267-279.
- Gülbahar, B. ve Ekici, E. (2018). Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanlarının Olumlu Sınıf İklimi Sağlama Yeterliklerinin İncelenmesi. *The Journal of Social Science (TJSS)*, 2 (3), 73-94.
- Hannah, R. (2013). *The Effect of Classroom Environment on Student Learning*. Unpublished Honors Theses, Western Michigan University, Michigan, USA. https://scholarworks.wmich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3380&context=honors_theses adresinden 11.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- Kaban, A. L. (2019). Kişilerarası İletişimde Duygusal Bulaşmanın Rolü: Öğretmen Öğrenci İletişimi Üzerine Bir Araştırma. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 6 (1), 87–108.
- Kızıltepe, Z. (2002). İyi ve Etkili Öğretmen. *Eğilim ve Bilim*, 126 (27), 10-14.
- Kohen, L. (2006). *Etkili Sınıf Yönetimi İçin Uygun Sınıf Ortamının Yaratılmasında Öğrenci ve Öğretmen Beklentileri, İstanbul'daki Üniversitelerden Bir Uygulama*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Künkül, T. (2008). *Öğrencilerin Sınıf İçi Etkinliklere Katılım Düzeyleri ile Algıladıkları Sınıf Atmosferi Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Marroquin, B. (2018). *The Negative Attitudes of Teachers' Impact on Students*. <https://www.theclassroom.com/negative-attitudes-teachers-8648637.html> adresinden 03.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- MEB (2015). *Öğretmen Davranışları ve Neden Olduğu Olası İstenmeyen Öğrenci Davranışları*. <http://www.mebpersonel.com/meb-personel/ogretmenin-neden-oldugu-istenmeyen-ogrenci-davranislari-h162370.html> adresinden 24.05. 2019 tarihinde alınmıştır.
- Özer, N. ve Bozanoğlu, B. (2016). Öğretim Elemanları Tarafından Sergilenen İstenmeyen Davranışların Üniversite Öğrencilerinin Algılarına Göre Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 22 (2), 245-266.
- Sarı, M. (2012). Empatik Sınıf Atmosferi ve Arkadaşlara Bağlılık Düzeyinin Lise Öğrencilerinin Okul Yaşam Kalitesine Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18 (1), 95-119.
- Sarıtaş, M. (2000). Sınıf Yönetimi ve Disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama (Ed. L. Küçükahmet). *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 47-90.
- Semlak, J. L. ve Pearson, J. C. (2008). Through the Years: An Examination of Instructor Age and Misbehavior on Perceived Teacher Credibility. *Communication Research Reports*, 25(1),

76-85. <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/08824090701831867?needAccess=true> adresinden 08.04.2019 tarihinde alınmıştır.

- Senemoğlu, N. (2011) *Gelişim Öğrenme ve Öğretim* (20.baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sezer, Ş. (2018). Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Tutumlarının Öğrencilerin Gelişimi Üzerindeki Etkileri: Fenomenolojik Bir Çözümleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 534-549.
- Sürücü, A. ve Ünal, A. (2018). Öğrenci Motivasyonunu Artıran ve Azaltan Öğretmen Davranışlarının İncelenmesi. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8 (14), 253-295.
- Şahan, K. (2008). *The Role of Perceived Teacher Acceptance-Rejection on Students' Self Concept, School Attitude and Academic Achievement*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, A. (2011). Öğretmen Algılarına Göre Etkili Öğretmen Davranışları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (1), 239-259.
- Şendur, E. P. (1999). *Sınıf Atmosferi ve Öğrenci Güdüsü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Uluğ, M., Özden, M.S. and Eryılmaz, A. (2011). The Effects of Teachers' Attitudes on Students' Personality and Performance. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 30, 738 – 742.
- Uslu, A. (2002). *Yüzyüncü Yıl Üniversitesinde Sınıf Atmosferinin Öğrenci Başarısına Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uslu, F. (2012). *İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okula Yönelik Aidiyeti: Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Akran İlişkisi ve Aile Katılımının Rolü*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Ünal, A. and Görsel, M. (2015). Negative Teacher Behaviors From Which Teacher Candidates Are Affected. *Proceedings of Teaching and Education Conferences*. <https://ideas.repec.org/p/sek/itepro/2404066.html> adresinden 08.04.2019 tarihinde alınmıştır.
- Villamor, J. (2017). *Negative Attitude of A Teacher*. https://www.researchgate.net/publication/321110904_Negative_Attitude_of_A_Teacher adresinden 18.03.2019 tarihinde alınmıştır.
- Yörükoğlu, A. (2010). *Çocuk Ruh Sağlığı: Çocuğun Kişilik Gelişimi, Eğitimi ve Ruhsal Sorunları* (30.baskı). İstanbul: Özgür Yayınları.

Araştırma Makalesi

İlkokul Öğrencileri Nasıl Bir Öğretmen İstiyor?

What Kind of Teachers Does Primary School Students Want?

Mustafa TAHİROĞLU

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi ABD

mtahiroglu@nevsehir.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0001-8862-3234>

Introduction

The most important factor in the teaching-learning process in primary school years, neither teaching tools nor methods. The most important factor is the teacher. Because, in primary school, all the practices and sayings of teachers are generally accepted as true. At the same time, the child identifies with his/her teacher by showing sensitivity to attitude, behavior and personality as well as what he/she teaches. Therefore, the communication with the teachers is very important in the personality development and academic success of the primary students (Güçlü, 2000; Yörükoğlu, 2010; Senemoğlu, 2011). Especially when it is thought that personality, self-esteem and being focused on success begin to take shape from an early age and the foundations are formed; the effect and importance of the attitudes, behaviors and all kinds of communication that the teacher shows towards the students in primary school cannot be ignored. However, the extent to which these attitudes, behaviors and communication should be present in today's conditions is also a matter of discussion. Because today's children grow up under different conditions than before. Therefore, their expectations, interests, desires, needs and especially their emotional characteristics differ from the past. In this context, considering the expectations of today's primary school students from teachers is important for a healthy educational process.

Purpose

In this study, it is aimed to determine what kind of teacher model elementary school students want (attitude and behavior exceptions from their teachers).

Method

This study was carried out by using scanning model. Semi-structured interview technique, one of the qualitative research methods, was used in the data collection process. The data were analyzed by descriptive and content analysis. The sample of the study consisted of 177 primary school students studying in the 2nd, 3rd and 4th grades.

Results and Discussion

According to the findings of the research, the most common teacher model of primary school students want is; friendly, caring, compassionate, humorous, impartial, fair, successful (rewarding, appreciating), that spends time with the student in extracurricular times and has teacher knowledge, skills and competences.

Besides that; "calm, guiding, trusting, valued, closely dealing with problems, caring for others, defending against others, playing lessons, diversifying, tolerant, patient, sincere, respectful, understanding, kind, not giving much homework," and many attitudes and behaviors were found to be the teacher attitudes and behaviors that the students wanted and loved. According to Varış

(1998), it can be said that the students always liked the teachers who approached and behaved with a positive attitude towards them. Because teachers who love their students, respect, behave in a fair way, kind, reassuring, understanding, make the lessons fun and can communicate comfortably is the teacher model students want (Cited by Aydın, Kara & Günbey, 2019, p. 86).

In our study according to findings, it can be said that students who have positive attitude and behavior from their teachers have high self-confidence, they are motivated for lessons, they are focused on success and they have experienced a healthy developmental process in terms of mental and spiritual aspects. Because many studies shows that (Şendur, 1999; Geçer & Deryakulu, 2004; Kohen, 2006; Şahan, 2008; Uluğ, Özden & Eryılmaz, 2011; Uslu, 2012; Hannah, 2013; Blazar & Kraft, 2017; Başar, Doğan, Şener, Uzun & Topal, 2018; Blazar, 2018; Sürücü & Ünal, 2018; Sezer, 2018; Kaban, 2019; Aydın, Kara & Günbey, 2019) the students who see positive attitude and behavior from their teachers are more happy, willing to work and learn, they are interested in the lessons, they are motivated and have high self-confidence, focused on success and that they have a healthy developmental process both mentally and spiritually.

According to the findings obtained from our study, the most unwanted teacher model was “angry, grumpy, indifferent, punishable, irresponsible, ridiculed, unspoiled, unfair, insulting, shouting, scornful, violent, threatening, intolerant, careless, oppressive, doesn't give enough guidance, doesn't deal with the problems, runs the lessons uniformly, acts biased” teacher model. In line with these findings, some studies (Şahan, 2008; Altinkurt, 2008; Uluğ, Özden & Eryılmaz, 2011; MEB, 2015; Özer & Bozanoğlu, 2016; Güzel, 2017; Villamor, 2017; Sürücü & Ünal, 2018; Başar, Doğan, Şener, Uzun & Topal 2018; Sezer, 2018; Marroquin 2018; Aydın, Kara & Günbey, 2019; Kaban, 2019) reveal that teachers who are intolerant, hard, unfair, threatening, punishing, violent, discourteous, inconsistent, acting boring and do not create a positive atmosphere in the classroom; that he/she puts pressure on students, cannot direct them to appropriate behavior, paves the way for failure, reduces participation and entrepreneurship, causes academic disability in future life; harms teacher-student communication; negatively affect the motivation for the course; that it causes cooling, distancing or hating from lessons, school and teacher; turning students disrespectful, aggressive and increases loss of self-confidence, fear, stress, anxiety, shame and humiliation , etc. on students that personality and character development is affected negatively.

Conclusion and Suggestions

As a result, the teacher model that the students want is; friendly, caring, compassionate, humorous, impartial, fair, successful (rewarding, appreciating), spending time with the student in extracurricular times, having teacher knowledge, skills and competencies, calm, guiding, trusting model of teacher who is interested in problems, cares about what is done, defends against others, works with games, diversifies the lesson, is tolerant, patient, sincere, respectful, understanding, kind, does not give much homework, forgiven and keeps promises. These teachers positively affect students' achievement, performance and personality development. The most unwanted teacher model was “angry, grumpy, indifferent, punishable, irresponsible, ridiculed, unspoiled, unfair, insulting, shouting, scornful, violent, threatening, intolerant, careless, oppressive, doesn't give enough guidance, doesn't deal with the problems, runs the lessons uniformly, acts biased” teacher model. It was found that such teachers put pressure on the students, could not direct them to appropriate behavior, and prepared the ground for failure and negative personality development. These results show that students' achievement, motivation and self-confidence are affected by teacher behaviors. Therefore;

- ✓ First of all, the individual characteristics of the students should be analyzed well by the teacher and attitudes towards these characteristics should be taken into consideration. Otherwise, a joke that a teacher make, even in good faith, can have devastating effects on the student.
- ✓ Positive attitudes, attitudes and behaviors that students expect from teachers and their effects (identified in this and similar research) can be presented to teachers and teacher candidates.

- ✓ This study and similar studies the results that showing the effects of teachers' negative attitudes and behaviors towards students can be presented to teacher and teacher candidates.
- ✓ Sometimes there will be problems that teachers have difficulty coping with. The attitude in these problems will trigger negative attitudes and behaviors on students. In such cases, children should be aware of the problems should not be reflected and they should not be considered to deserve the negative effects of these problems.